

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze bakalářské práce

Finanční gramotnost žáků základních škol

Lucie Čudová

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá finanční gramotností žáků základních škol poté, co bylo finanční vzdělávání zařazeno do Školního vzdělávacího plánu základních škol. Teoretická část bakalářské práce s použitím odborné literatury vymezuje Standardy finanční gramotnosti a posuzuje přínos a problémy finančního vzdělávání žáků základních škol. Závěr teoretické části bakalářské práce je věnován historii finančního vzdělávání od roku 2005 do roku 2014.

Praktická část bakalářské práce je věnována mezinárodnímu šetření PISA a vlastnímu testování. Mezinárodním testováním PISA i vlastním testováním byl zjišťován stav znalostí a dovedností finanční gramotnosti před zavedením finanční gramotnosti do Rámcového vzdělávacího plánu a po zavedení finančního vzdělávání do Rámcového vzdělávacího plánu. V projektu PISA byli testováni patnáctiletí žáci, ve vlastním testování žáci 1. a 2. stupně a víceletého gymnázia. Současně byla provedena komparace úrovně znalostí žáků 2. stupně a víceletého gymnázia ve vlastním testování a mezinárodního šetření PISA. Součástí vlastního testování je anketa, která byla provedena s vyučujícími a vedením testovaných škol.

Vlastní testování a anketa byly uskutečněny se žáky a s učiteli na základních školách v Čáslavi a okolí.

V závěru bakalářské práce bylo provedeno vyhodnocení získaných poznatků ke zlepšení výuky finanční gramotnosti a porovnání výsledků žáků v mezinárodním šetření PISA a vlastního testování.

Klíčová slova: finanční gramotnost, finanční vzdělávání, Rámcový vzdělávací program, Standardy finančního gramotnosti, základní škola

Cíl práce

Cílem bakalářské práce "Finanční gramotnost žáků základních škol" je vyhodnotit úroveň znalostí finanční gramotnosti u žáků základních škol poté, co byl tento předmět zařazen do školních osnov. Dílčími cíli práce je provést rozbor finanční gramotnosti žáků základních škol a identifikovat problematické oblasti v její výuce a vyhodnotit získané poznatky ve vztahu k možnému zlepšení výuky finanční gramotnosti.

Metodika

Teoretická část bakalářské práce souhrnně vymezuje standardy finanční gramotnosti při použití odborné literatury a posuzuje přínos a problémy finančního vzdělávání žáků základních škol.

K dosažení cílů v praktické části bakalářské práce bylo použito mezinárodní šetření PISA a vlastního testování v podobě didaktického testu. Mezinárodní šetření PISA i vlastní testování zjišťovalo úroveň znalostí žáků základních škol a víceletých gymnázií. Didaktický test ověřoval znalosti anonymně za pomoci písemných otázek. Otázky použité v didaktickém testu byly uzavřené a otevřené. U otevřených otázek žáci tvořili odpověď sami, u uzavřených otázek vybírali z předem daných variant odpovědí. Při testování žáků bylo použito procentuální vyhodnocení u jednotlivých testových otázek (Průcha, Mareš, Walterová, 2013). Další použitou metodou získání dat byla v praktické části bakalářské práce anketa, na kterou písemnou formou odpovídali vyučující a vedení základních škol. Anketu tvořilo pět otevřených otázek a bylo provedeno jejich slovní vyhodnocení. Současně byla s využitím odborné literatury provedena komparace mezinárodního šetření PISA a vlastního testování. Jednotlivé jevy byly zanalyzovány a vyhledány jejich společné atributy (Disman, 2011).

V závěru bakalářské práce byly vyhodnoceny získané poznatky ke zlepšení výuky finanční gramotnosti a porovnání dosažených výsledků žáků v mezinárodním šetření PISA a vlastního testování

Závěr

Ve školním roce 2012/2013 byla zařazena finanční gramotnost do Rámcového vzdělávacího plánu a poté implementována do jednotlivých Školních vzdělávacích plánů. Po 1. 9. 2013 se finanční gramotnost vyučuje na 1. stupni základní školy ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět, na 2. stupni byla finanční gramotnost zařazena do vzdělávacího oboru Výchova k občanství.

V roce 2012 proběhlo testování finanční gramotnosti v rámci mezinárodního šetření PISA. Do šetření se zapojilo kromě České republiky dalších 17 zemí. V České republice se šetření zúčastnilo 1 200 patnáctiletých žáků z 297 škol. Testovaní žáci se umístili mezi

zúčastněnými zeměmi na šestém místě a výsledek je možný ve srovnání s ostatními zeměmi pokládat za nadprůměrný.

Vlastní testování proběhlo v prosinci roku 2015 a zúčastnilo ho 108 žáků 4. a 5. tříd 1. stupně základních škol ve Vrdech a Čáslavi a 147 žáků a studentů základních škol ve Vrdech, Čáslavi a víceletého gymnázia v Kutné Hoře. Žáci ve vlastním testování prokázali, že jejich teoretické znalosti jsou na dobré úrovni, také nadpoloviční většina prvostupňových dětí neměla problém s výpočtem zadaných příkladů. Pro další prohloubení znalostí žáků na 1. stupni lze při společném čtení v hodinách českého jazyka využít knih s tématem finanční gramotnosti, které jsou vydávány pro lepší pochopení dětí formou pohádek. V hodinách matematiky je vhodné zařazovat i na 1. stupni více příkladů z běžného života. Ale i v hodinách pracovních činností by bylo vhodné žáky dále finančně vzdělávat pomocí omalovánek, kvízů a deskových nebo počítačových didaktických her s finanční tematikou.

Větší část žáků 2. stupně si s matematickým příkladem s výpočtem procent nedokázala poradit. Převládala u nich neochota příklad, s kterým se běžně neseškávají, vypočítat. Bylo by vhodné zařadit finanční matematiku již od 6. ročníku základních škol, ve výuce počítat více příkladů se situacemi, se kterými se mohou setkat v běžném životě. U vzdělávacího předmětu Výchova k občanství je nutné dále upevňovat a rozšiřovat znalosti z oblasti finanční gramotnosti. U žáků 1. i 2. stupně základních škol je nutná spolupráce mezi jednotlivými předměty.

Součástí vlastního testování byla anketa pro vyučující a vedení základních škol. V anketě vyučující shodně odpovídali, že finanční gramotnost byla vyučována již před zavedením finanční gramotnosti do Rámcového vzdělávacího plánu a necítí potřebu finanční gramotnost vyučovat formou externích pracovníků.

V mezinárodním šetření PISA bylo zjištěno, že v testování uspěli lépe žáci víceletých gymnázií než žáci základních škol. Uvedená skutečnost se ve vlastním testování nepotvrdila a výsledky testování žáků a studentů byly na stejné úrovni. Možným faktorem pro získání stejných či podobných výsledků u škol ve vlastním testování je zavedení finanční gramotnosti do Rámcového vzdělávacího plánu. Je možné konstatovat, že koncepce školního vzdělávání ve finanční gramotnosti má na základních školách pozitivní trend, přesto je nadále nutné upevňovat znalosti a dovednosti žáků ve finančním vzdělávání a jejich následnou aplikaci ve škole i v každodenním životě.

Seznam použité literatury

KAŠOVÁ, Jitka. *Výchova k volbě povolání - Finanční gramotnost I*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe s.r.o., 2011. ISBN 978-80-86307-45-9.

NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK, ZLÁMAL, Jaroslav. *Finanční gramotnost: učebnice učitele*. Kralice na Hané: Computer Media, 2013. ISBN 978-80-7402-151-0.

SKOŘEPOVÁ, Eva. *Finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ: o penězích a hospodaření*. Praha: Fragment, 2014. Finanční gramotnost. ISBN 978-80-253-2175-1.

HESOVÁ, Alena, ZELENDOVÁ, Eva. *Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. 8 s. ISBN 978-80-86856-74-2.

HESOVÁ, Alena. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. ISBN 978-80-87652-98-5.